

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 8. 2023, sp. zn. 7 Tdo 607/2023, ECLI:CZ:NS:2023:7.TDO.607.2023.1

Číslo: 16/2024

Právní věta:

Usnesení, kterým bylo uloženo ústavní ochranné léčení, se pokládá za oznámené až doručením jeho opisu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 09.08.2023

Spisová značka: 7 Tdo 607/2023

Číslo rozhodnutí: 16

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Ochranné léčení ústavní, Oznámení usnesení

Předpisy: § 137 tr. ř.

§ 99 odst. 1 tr. zákoníku

§ 99 odst. 4 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud z podnětu dovolání dovolatele J. S. proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 25. 4. 2023, sp. zn. 13 To 125/2023, v trestní věci vedené u Okresního soudu v Ústí nad Orlicí pod sp. zn. 2 Nt 1803/2023, podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 25. 4. 2023, sp. zn. 13 To 125/2023, podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265m odst. 1 tr. ř. ve věci rozhodl tak, že stížnost J. S., podanou proti usnesení Okresního soudu v Ústí nad Orlicí ze dne 29. 3. 2023, sp. zn. 2 Nt 1803/2023, podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl.

I.

Stručné shrnutí dosavadního řízení

1. Usnesením Okresního soudu v Ústí nad Orlicí ze dne 29. 3. 2023, sp. zn. 2 Nt 1803/2023, bylo dovolateli uloženo ochranné opatření, a to ochranné léčení psychiatrické v ústavní formě podle § 99 odst. 1, odst. 4 tr. zákoníku (výrok I.) a ochranné opatření zabrání věci podle § 101 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku (výrok II.).

2. Proti zmíněnému usnesení podal posuzovaný prostřednictvím svého obhájce stížnost proti všem výrokům. Napadeným usnesením Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 25. 4. 2023, sp. zn. 13 To 125/2023, byla tato stížnost podle § 148 odst. 1 písm. b) tr. ř. zamítnuta jako opožděná.

II.

Obsah dovolání a vyjádření k němu

3. Dovolatel ve svém dovolání směřujícím proti usnesení krajského soudu uplatnil dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř., protože podle jeho názoru nebyly splněny procesní zákonné podmínky pro zamítnutí řádného opravného prostředku.

4. Namítl, že soud druhého stupně pochybil, pokud za moment rozhodný pro začátek běhu lhůty pro podání stížnosti považoval vyhlášení usnesení, proti kterému stížnost směřovala, ač měla lhůta pro podání stížnosti běžet až od doručení písemného vyhotovení tohoto usnesení. Jinými slovy, momentem oznámení usnesení ve smyslu § 137 tr. ř. nebylo vyhlášení usnesení, ale až doručení jeho opisu.

5. Svě tvrzení dovolatel odůvodnil tím, že se prvostupňové rozhodnutí v této věci týkalo závažné otázky týkající se omezování osobní svobody, neboť se jím ukládala ochranná léčba v ústavní formě. K tomu odkázal na judikaturu Ústavního soudu, zejména jeho nálezy ze dne 25. 5. 2021, sp. zn. [IV. ÚS 584/21](#).

6. Závěrem dovolatel navrhl Nejvyššímu soudu, aby zrušil rozhodnutí soudu druhého stupně a věc mu vrátil k novému projednání a rozhodnutí.

7. Státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství se ve svém vyjádření ztotožnil s názorem dovolatele i s jeho návrhem. Společně s tím shrnul dosavadní judikaturu Ústavního soudu a poukázal na postupný vývoj až k nálezu Ústavního soudu, na který se odkázal dovolatel ve svém dovolání.

III.

Přípustnost dovolání

8. Nejvyšší soud jako soud příslušný k rozhodnutí o dovolání (§ 265c tr. ř.) shledal, že dovolání je v této trestní věci přípustné [§ 265a odst. 1, 2 písm. h) tr. ř.], bylo podáno osobou oprávněnou [§ 265d odst. 1 písm. c), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na k tomu určeném místě (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.), a splňuje i obligatorní náležitosti obsahu dovolání uvedené v § 265f odst. 1 tr. ř.

IV.

Důvodnost dovolání

9. Dovolatel ve svém dovolání uplatnil dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř., podle kterého lze dovolání podat, pokud byl zamítnut nebo odmítnut řádný opravný prostředek proti rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (srov. § 265a odst. 2 tr. ř.), aniž by byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo protože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. a) až l) tr. ř.

10. K (jediné) námitce dovolatele, podle které nebyly naplněny zákonné procesní podmínky pro zamítnutí jeho stížnosti, neboť vzhledem k povaze usnesení, proti kterému brojil stížností, se mělo za rozhodný okamžik pro začátek běhu lhůty pro podání stížnosti (oznámení) chápat až doručení opisu usnesení, nikoli už jeho vyhlášení, což je argumentace podřaditelná pod první alternativu uplatněného dovolacího důvodu, Nejvyšší soud uvádí následující.

11. Při podání stížnosti proti usnesení v trestním řízení obecně platí, že se podává u orgánu, proti jehož usnesení stížnost směřuje, a to do tří dnů od oznámení tohoto usnesení (§ 143 odst. 1 tr. ř.). Oznámením je přitom míněno buď vyhlášení usnesení v přítomnosti toho, jemuž je třeba usnesení oznámit, anebo doručení opisu usnesení (§ 137 odst. 1 věta za středníkem tr. ř.).

12. Vedle uvedeného obecného pravidla však jsou dány výjimky pro vybraná usnesení, které se pro svou významnost považují vždy za oznámené až doručením jejich opisu, tedy i pokud je jejich vyhlášení přítomna osoba, které je třeba usnesení oznámit. Některé tyto výjimky jsou dány přímo zákonem (usnesení, kterým bylo rozhodnuto o opravném prostředku, viz § 137 odst. 4 tr. ř.), zatímco u některých byla tato výjimka pro jejich významnost dovozena až soudní praxí, zvláště však judikaturou Ústavního soudu. Zde pak bylo konkrétně konstatováno, že nezbytným předpokladem naplnění smyslu a účelu jednak ústavně zaručeného práva na spravedlivý proces, resp. konkrétněji v rámci práva na obhajobu, jakož i smyslu a účelu práva podat opravný prostředek (stížnost) vůči prvostupňovému soudnímu rozhodnutí, je reálná možnost seznámit se s rozhodovacími důvody obsaženými v rozhodnutí, jež je podrobena stížností kritice. Pouze za těchto podmínek se stěžovateli dostává i kvalifikované možnosti skutkově a právně argumentovat, a tedy v případě svého nesouhlasu zpochybňovat argumenty obsažené v odůvodnění, na nichž výrok jím napadeného rozhodnutí spočívá (nález Ústavního soudu ze dne 9. 6. 2009, sp. zn. [IV. ÚS 426/09](#), uveřejněný pod č. 134/2009 Sb. n. a u.). Považovat vyhlášení těchto vybraných usnesení (na rozdíl od doručení jejich opisu) za počátek běhu lhůty pro podání stížnosti, resp. z toho důvodu zamítat stížnosti jako opožděné, by znamenalo vyloučit stěžovatelovo právo na soudní ochranu a na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, jakož i čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (nález Ústavního soudu ze dne 5. 1. 2006, sp. zn. [III. ÚS 457/05](#), uveřejněný pod č. 4/2006 Sb. n. a u.). Mezi tato usnesení lze zařadit zejména usnesení, kterým bylo rozhodnuto o povolení obnovy řízení, usnesení týkající se vazebního rozhodování, usnesení o podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, usnesení o přeměně alternativních trestů na trest odnětí svobody a usnesení o nařízení výkonu původně podmíněně odloženého trestu odnětí svobody (viz ŠÁMAL, P. K počátku a k počítání konce lhůty k podání stížnosti z pohledu Ústavního soudu. *Trestněprávní revue*, 2023, č. 2, s. 75–79, a judikatura tam citovaná).

13. Shodně se státním zástupcem však Nejvyšší soud upozorňuje, že Ústavní soud nebyl v nalézání odpovědi na dotčenou problematiku v této věci (tj. oznámení usnesení o uložení ochranné léčby v ústavní formě) jednotný: V roce 2020 totiž druhý senát Ústavního soudu judikoval, že u usnesení o uložení ochranného léčení v ústavní formě dochází k oznámení již jeho vyhlášením (usnesení Ústavního soudu ze dne 10. 3. 2020, sp. zn. [II. ÚS 2633/19](#)), zatímco třetí senát Ústavního soudu následně ve stejném roce judikoval, že u usnesení, kterými se rozhoduje o tak závažných otázkách, jakými je osobní svoboda nebo meritum věci, dochází k oznámení až doručením jejich opisu (nález Ústavního soudu ze dne 2. 6. 2020, sp. zn. [III. ÚS 2511/19](#), uveřejněný pod č. 113/2020 Sb. n. a u.). Ačkoli pak rozhodnutí třetího senátu Ústavního soudu nezmiňovalo a výslovně nepřekonalo rozhodnutí druhého senátu, obsahově nejsou tato rozhodnutí slučitelná a vedou ve vztahu k této věci k rozdílným závěrům.

14. V této souvislosti je pak na prvním místě vhodné připomenout, že zatímco rozhodnutí druhého senátu mělo formu usnesení, rozhodnutí třetího senátu mělo formu nálezu, přičemž Ústavní soud již dříve vysvětlil, že platí domněnka, že zatímco každý nález je všeobecného významu, mezi usneseními by mohly mít precedenční účinky maximálně jenom ty, které Ústavní soud usnesením svého pléna vybral pro publikaci ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu (pozn. – což není případ dotčeného usnesení druhého senátu Ústavního soudu), a tedy precedenční síla kteréhokoliv nálezu obecně převažuje nad silou usnesení (nález Ústavního soudu ze dne 13. 11. 2007, sp. zn. [IV. ÚS 301/05-2](#), uveřejněný pod č. 190/2007 Sb. n. a u.). Obecné soudy tak nejsou vázány názorem druhého senátu

Ústavního soudu, a naopak jsou vázány názorem třetího senátu.

15. Nejvyšší soud se tak přiklání k názoru třetího senátu Ústavního soudu, a to i proto, že se v dalším vývoji ustálil (viz např. dovolatelem odkazovaný náleze Ústavního soudu ze dne 25. 1. 2021, sp. zn. [IV. ÚS 584/21](#)), a také proto, že lépe reflektuje předchozí stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 4. 3. 2020, sp. zn. [Tpjn 300/2018](#), uveřejněné pod č. 1/2020 Sb. rozh. tr., podle něhož Ústavní soud ve své judikatuře posunul okamžik, od něhož je možno počítat běh lhůty pro podání stížnosti v trestních věcech v případech rozhodování o tak závažných otázkách, jakými je osobní svoboda (vazba, podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, rozhodnutí o výkonu původně podmíněně odloženého trestu odnětí svobody; obdobně by bylo možno uvažovat i o rozhodnutích o přeměně alternativních trestů v nepodmíněný trest odnětí svobody) či meritum věci (zamítnutí návrhu na povolení obnovy řízení).

16. V návaznosti na názor třetího senátu Ústavního soudu pak Nejvyšší soud uvádí, že usnesení, resp. jeho výrok, kterým je posuzovanému uloženo ochranné léčení v ústavní formě, je nesporně rozhodnutí, kterým se rozhoduje o osobní svobodě člověka. I Ústavní soud označil uložení ústavního ochranného léčení za závažný zásah do osobní svobody osoby trpící duševní poruchou (náleze Ústavního soudu ze dne 11. 4. 2017, sp. zn. [III. ÚS 3675/16](#), uveřejněný pod č. 58/2017 Sb. n. a u.). U takového usnesení (tj. ukládajícího takové ochranné opatření) je tudíž oznámení provedeno až doručením jeho opisu, nikoli pouhým vyhlášením ve veřejném zasedání.

17. Na okraj je možné odkázat i na náleze Ústavního soudu ze dne 24. 1. 2023, sp. zn. [I. ÚS 3218/22](#), podle kterého je nutné shodně přistoupit k počítání běhu stížnostní lhůty i ve vztahu ke státnímu zástupci.

18. K projednávané věci je pak namístě konkrétně uvést, že usnesení soudu prvního stupně bylo v přítomnosti obhájce dovolatele a za účasti dovolatele prostřednictvím videokonference vyhlášeno u veřejného zasedání dne 29. 3. 2023. Opis usnesení byl obhájci dovolatele doručen dne 4. 4. 2023. Stejněho dne (tj. 4. 4. 2023), tedy dokonce dříve, než lhůta počala běžet (§ 60 odst. 1, § 143 odst. 1 věta za středníkem tr. ř.), byla obhájcem podána ve věci stížnost. Soud druhého stupně, jenž stížnost proti usnesení zamítl jako opožděnou, ač pro to nebyly splněny procesní podmínky, resp. neuplynula lhůta k podání stížnosti, tak s ohledem na výše uvedené pochybil.

19. Lze doplnit, že pokud soud druhého stupně odkázal na judikaturu Ústavního soudu s tím, že u rozhodnutí o ochranné léčbě v ústavní formě nejde „o případ zbavení osobní svobody formou vazby nebo nepodmíněného trestu odnětí svobody“, Nejvyšší soud upozorňuje, že tyto formy odnětí svobody byly Ústavním soudem uvedeny pouze demonstrativně, jak také vyplývá z textace jeho rozhodnutí (viz zmíněný náleze třetího senátu Ústavního soudu ze dne 2. 6. 2020, sp. zn. [III. ÚS 2511/19](#), uveřejněný pod č. 113/2020 Sb. n. a u., bod 16.).

20. Nejvyšší soud připojuje, že ačkoli rozhodnutí soudu prvního stupně je významné ve smyslu zmíněné judikatury Ústavního soudu jen v jednom ze dvou napadených výroků, nelze moment oznámení rozlišovat pro jednotlivé části usnesení. Jinými slovy, moment oznámení usnesení, resp. moment počátku běhu lhůty pro podání opravného prostředku (stížnosti), se posuzuje jednotně pro celé usnesení, a to vždy ve prospěch osoby, které je usnesení třeba oznámit.

21. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř. byl naplněn.

V.

Rozhodnutí o stížnosti

22. S ohledem na procesní okolnosti věci a s přihlédnutím k požadavku rychlosti a hospodárnosti

řízení Nejvyšší soud využil v této konkrétní věci svého práva rozhodnout ve věci sám podle § 265m odst. 1 tr. ř., a tedy v pozici nižšího soudu rozhodl o stížnosti (ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář. 7. vydání. Praha, C. H. Beck, 2013, str. 3272).

Obsah stížnosti

23. Ve své stížnosti proti usnesení Okresního soudu v Ústí nad Orlicí ze dne 29. 3. 2023, sp. zn. 2 Nt 1803/2023, dovolatel napadl oba výroky prvostupňového rozhodnutí, tedy výrok o uložení ochranného léčení psychiatrického v ústavní formě podle § 99 odst. 1, odst. 4 tr. zákoníku (výrok I.) a výrok o zabrání věci podle § 101 odst. písm. c) tr. zákoníku (výrok II.).

24. Ve vztahu k výroku I. uvedl, že činy jinak trestné, kterých se dopustil, nejsou i vzhledem k horní hranici jejich trestní sazby závažné, a tedy uložení ochranného psychiatrického léčení v ústavní formě není přiměřené. Odkázal přitom na svůj dosavadní život a na pozitivní průběh jeho předchozí ambulantní léčby, a právě argumentuje, že by ochranné léčení v ambulantní formě bylo v jeho věci adekvátnější.

25. Ve vztahu k výroku II. dovolatel uvedl, že zabrané věci mají značnou hodnotu nejen majetkovou, ale i sentimentální, neboť byly darem od jeho matky. Zvláště ke ztrátě majetkové hodnoty upřesnil, že v případě budoucích finančních obtíží by mu prodej zabraných věcí mohl podstatně pomoci. Nadto díky dosavadnímu řízení byl seznámen a poučen o tom, že zabrané věci nesmí volně nosit.

26. Závěrem dovolatel navrhl, aby soud napadené prvostupňové rozhodnutí zrušil a sám rozhodl tak, že ukládá ochranné léčení v ambulantní formě a že se nevyhovuje návrhu státního zástupce na uložení zabrání věci.

Přípustnost stížnosti

27. Nejvyšší soud shledal, že stížnost je v této trestní věci přípustná (§ 141 odst. 2, § 239 odst. 2 tr. ř.), byla podána osobou oprávněnou (§ 142 odst. 1 tr. ř.), v zákonné lhůtě a na k tomu určeném místě (§ 143 odst. 1 tr. ř.).

Důvodnost stížnosti

28. Nejvyšší soud v souladu se zákonnými pravidly o stížnostním řízení přezkoumal správnost všech výroků napadeného usnesení soudu prvního stupně, proti kterým stížnost směřovala (§ 147 odst. 1 tr. ř.), a řízení předcházející napadenému usnesení (§ 147 odst. 2 tr. ř.).

29. K napadenému výroku I., kterým bylo dovolateli uloženo ochranné psychiatrické léčení v ústavní formě podle § 99 odst. 1, odst. 4 tr. zákoníku, Nejvyšší soud uvádí následující.

30. Podle § 99 odst. 1 tr. zákoníku soud uloží ochranné léčení – vedle případů uvedených v § 40 odst. 2 a § 47 odst. 1 tr. ř. – jestliže pachatel činu jinak trestného není pro nepřičetnost trestně odpovědný a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný. Při naplnění těchto podmínek je uložení ochranného léčení obligatorní; naplnění podmínek je soud povinen dokazovat (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 1991, sp. zn. [11 Tz 22/91](#), uveřejněné pod č. 24/1992 Sb. rozh. tr.).

31. K podmínce spáchání činu jinak trestného Nejvyšší soud uvádí, že bylo prokázáno, že dovolatel (zjednodušeně řečeno) dne 7. 11. 2022 vícekrát vystřelil za určité situace ze střelné zbraně ve společných prostorách obytného domu s číslem XY v obci XY, okres Ústí nad Labem, což bylo namísto posoudit jako čin jinak trestný, jinak naplňující znaky výtržnictví podle § 358 odst. 1 tr. zákoníku. O tom byl podán důkaz vlastním doznáním dovolatele u veřejného zasedání ze dne 29. 3. 2023 a spáchání skutku vyplývalo i z přílohového spisu Policie České republiky, která zmíněný útok

prověřovala a řízení posléze ukončila usnesením o odložení věci podle § 159a odst. 1 tr. ř. ze dne 10. 2. 2023, č. j. KRPE-97846-128/TČ-2022-171171, a to s ohledem na učiněná zjištění stran duševního stavu dovolatele. Obdobně bylo prokázáno spáchání činu jinak trestného ve smyslu § 353 odst. 1 tr. zákoníku (nebezpečné vyhrožování), kterého se měl dovolatel dopustit (opět zjednodušeně řečeno) vyhrožováním sousedce L. B. Lze zmínit, že dovolatel popsané závěry ani v rámci veřejného zasedání konaného soudem prvního stupně v konečném důsledku nerozporoval.

32. Rovněž bylo prokázáno, že dovolatel jednal v nepřičetnosti vlivem duševní poruchy, která narušovala jeho kontakt s objektivní realitou a zejména jeho rozpoznávací schopnosti, které byly zcela vymizelé (schopnosti ovládací byly sníženy měrou podstatou), což vyplývalo ze znaleckého posudku MUDr. Petra Hromady pořízeného v přípravném řízení vedeném proti dovolateli pod zmíněným č. j. KRPE-97846/TČ-2022-171171. Ani tento závěr dovolatel nezpochybnil.

33. Nepřičetnost dovolatele v době konání vylučuje trestnost jeho činů, které by však jinak naplňovaly zákonné znaky trestných činů výtržnictví podle § 358 odst. 1 tr. zákoníku a nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1 tr. zákoníku; s tímto hmotně právním posouzením a odůvodněním soudu prvního stupně se Nejvyšší soud ztotožňuje. Tím se tento čin stává tzv. činem jinak trestným pro nedostatek subjektivní stránky trestného činu (srov. KRATOCHVÍL, V. In: HENDRYCH, D. a kol. Právní slovník. Praha: C. H. Beck, 2009), který představuje zmíněnou první podmínku uložení ochranného léčení. Tato podmínka tedy v řízení byla naplněna.

34. K námitce dovolatele týkající se závažnosti činu jinak trestného pak Nejvyšší soud upozorňuje, že postup podle § 99 odst. 1 tr. zákoníku je postup tzv. obligatorní, což znamená, že soud za naplnění zákonných podmínek musí k uložení ochranného léčení přistoupit bez dalšího, tedy i bez ohledu na závažnost spáchaného činu. Nadto, k závažnosti činu jsou ochranná opatření indiferentní, protože v sobě neobsahují morálně politický odsudek činu, jímž jsou podmíněna. Jejich účelem není potrestání pachatele, nýbrž jeho léčení a výchova (VANDUCHOVÁ, M. In: ŠÁMAL, P. Trestní právo hmotné. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 414–415).

35. K podmínce nebezpečnosti pobytu pachatele činu jinak trestného na svobodě ve smyslu § 99 odst. 1 tr. zákoníku Nejvyšší soud nejdříve připomíná, že tato podmínka je naplněna, jestliže je vysoce pravděpodobné, že nepřičetná osoba, která spáchala čin jinak trestný, bude útočit znovu na zájmy chráněné trestním zákonem, a to pod vlivem duševní poruchy. To je třeba posoudit na základě zjištění o povaze a chování nepřičetné osoby a na základě posudku znalců z oboru psychiatrie o tom, zda duševní porucha je takového rázu, že pobyt nepřičetné osoby na svobodě je i pro budoucnost v uvedeném smyslu nebezpečný (rozhodnutí uveřejněné pod č. [11/1974](#) Sb. rozh. tr.). Toto nebezpečí nelze vyvozovat pouze z jednání, které vykazuje v daném případě znaky činu jinak trestného (uveřejněné pod č. [50/1968](#) Sb. rozh. tr.).

36. Při zjištění naplnění druhé podmínky soud prvního stupně vycházel předně ze shora zmíněného znaleckého posudku v oblasti psychiatrie, který v závěru odhaduje riziko opětovného škodlivého jednání dovolatele jako extrémně vysoké. Dovolatel podle znalce trpí organickou poruchou s bludy, která se u něj projevuje bludnou podezíravostí vůči okolí a bludně nadneseným sebehodnocením, důsledkem čehož neakceptuje sociální a právní normy, navíc se kvůli tomu i neúměrně ozbrojuje. Dovolatel je podle názoru znalce pro společnost rizikový; jeho bludné představy se nemění. Závěry znaleckého posudku pak soud prvního stupně doplnil o vlastní úvahy vztahující se právě k ozbrojování dovolatele a k jeho chování během veřejného zasedání. Pokud pak soud prvního soudu došel k závěru, že pobyt dovolatele na svobodě by byl nebezpečný, Nejvyšší soud k tomu nemá žádných výhrad a neshledává v tomto závěru žádné pochybení.

37. K formě ochranného léčení Nejvyšší soud uvádí, že podle § 99 odst. 4 tr. zákoníku uloží soud ochranné léčení psychiatrické v ústavní nebo ambulantní formě, přitom přihledne k povaze duševní

poruchy (např. zda jde o duševní nemoc typu psychózy nebo jinou duševní chorobu anebo nemoc nervovou, např. epilepsii, či jinou nemoc nebo závislost apod.) a léčebné možnosti takové nemoci, zejména z hlediska, zda postačí ambulantní péče nebo zda je nutné umístit pachatele do příslušného zdravotnického zařízení (nejčastěji půjde o psychiatrickou nemocnici). V tomto směru se soud bude opírat především o znalecký posudek o duševním stavu obviněného, ale jeho závěry bude třeba vždy podrobit kritickému přezkoumání tak, aby byla naplněna litera zákona (ŠÁMAL, P., ŠKVAIN, P. In: ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 1503).

38. Soud prvního stupně při uložení ústavní formy ochranného léčení vycházel znovu především ze znaleckého posudku v oblasti psychiatrie, ze kterého nad rámec shora zmíněného vyplynulo, že bez úspěšného zaléčení dovolatel zapadne do jeho bludného systému a posílí se jeho paranoidní nastavení, a tedy je nutné uložit ochranné léčení v ústavní formě. Soud prvního stupně k tomu připojil i to, že jeho minulá spolupráce s psychiatry byla problematická, vystřídal několik psychiatrických ambulancí, a dokonce i k samotným lékařům chodíval ozbrojený. Plány dovolatele, podle kterých hodlá žít osamostatněný pobyt na svobodě mimo spory a ve společnosti přátel a přírody, soud prvního stupně posoudil jako nejen smyšleně idealistické, ale také prakticky neuskutečnitelné, když si dovolatel právě kvůli svému nastavení není schopen dlouhodobě udržet práci, což je pro samostatnost jedince klíčové. Soud prvního stupně i tuto část rozhodnutí logicky odůvodnil, opřel o odborný znalecký posudek a doplnil vlastními úvahami. Nejvyšší soud s ohledem na okolnosti případu souhlasí a nemá žádných výhrad, pokud soud prvního stupně rozhodl uložit ochranné léčení v ústavní formě.

39. Výrok I. napadeného usnesení je tudíž bez vady.

40. K napadenému výroku II., kterým bylo dovolateli uloženo zabrání věci podle § 101 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku, Nejvyšší soud uvádí následující.

41. Podle § 101 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku může soud uložit, že se zabírá věc, ohrožuje-li bezpečnost lidí nebo majetku, popřípadě společnosti, anebo hrozí nebezpečí, že bude sloužit ke spáchání zločinu.

42. K podmínkám ukládání zabrání věci pak již Ústavní soud vysvětlil, že soudy nemohou při rozhodování o zabrání věci podle § 101 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku postupovat paušálně a zabrat veškeré věci se souhrnným odůvodněním, že hrozí nebezpečí, že budou eventuálně sloužit ke spáchání zločinu, naopak se musejí zabývat otázkou existence tohoto nebezpečí ve vztahu k jednotlivým typovým skupinám těchto věcí. Nebezpečí, že věc bude sloužit ke spáchání zločinu, přitom nelze dovozovat z pouhé možnosti takového použití. Zabrání věci, respektive s ním spojený zásah do vlastnického práva podle čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, musí být odůvodněn konkrétními okolnostmi, z nichž bude vyplývat alespoň taková míra pravděpodobnosti uvedeného následku, která bude potřebu tohoto zásahu s ohledem na obvyklý chod věcí rozumně odůvodňovat. Vždy je přitom nutno zohlednit, zda stanoveného cíle nelze dosáhnout jiným způsobem, který by byl k ústavně zaručeným právům vlastníka věci šetrnější a nevyžadoval by zánik tohoto jeho práva, tedy dbát na požadavek přiměřenosti vyplývající z čl. 4 odst. 4 Listiny základních práv a svobod a také z § 96 tr. zákoníku. Z rozhodnutí soudu o zabrání věci přitom musí být seznatelné, z jakého důvodu nebylo uloženo takovéto šetrnější povinnosti možné. Nerespektováním všech těchto zásad dochází k porušení práva na ochranu majetku podle čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (nález Ústavního soudu ze dne 13. 9. 2019, sp. zn. [II. ÚS 2046/19](#), uveřejněný pod č. 160/2019 Sb. n. a u.).

43. Soud prvního stupně přikročil vedle uložení ochranného léčení i k zabrání věci podle § 101 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku. Mezi zabranými věcmi byla střelná zbraň s různým střeleckým příslušenstvím a dvě mačety, neboť všechny tyto předměty jsou způsobilé a určené fungovat jako zbraně (nebo

příslušenství k nim), a tedy je jejich držení dovolatelem vzhledem k jeho zjištěnému duševnímu stavu a souvisejícímu jednání krajně společensky nežádoucí a představuje hrozbu pro zájmy chráněné zákonem, včetně těch nejvyšších zájmů, jako jsou život a zdraví. Soud prvního stupně tuto hrozbu správně identifikoval a ve svém rozhodnutí dostatečně popsal a odůvodnil. Navíc i znalec v závěru svého, již výše zmiňovaného posudku uvedl, že dovolatel by neměl být v žádném případě ozbrojen.

44. Nejvyšší soud přitom neopomíjí námitky dovolatele ohledně hodnoty zabraných věcí, neboť lze konstatovat, že s touto hodnotou sílí zásah do ústavního práva dovolatele na ochranu majetku podle čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. V daném případě však uložení ochranného opatření, resp. zásah do práva dovolatele, nadále zůstává v rovnováze a přiměřenosti s účelem tohoto opatření, které má ve své ryze preventivní povaze zabránit dalšímu škodlivému jednání, kterým by dovolatel v budoucnu ohrožoval zákonem chráněné zájmy. Nejvyšší soud tak nemá k uložení zabránění věci podle § 101 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku žádné výhrady, jeho uložení je společensky žádané, zákonné a jeho účelu nelze dosáhnout šetrnějším způsobem.

45. Výrok II. napadeného usnesení je rovněž bez vady.

46. Nejvyšší soud v návaznosti na uvedené postupem podle § 265m odst. 1 tr. ř. a § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. stížnost dovolatele zamítl pro nedůvodnost.

VI. Závěr

47. Ze shora uvedeného závěru vyplývá, že se soud druhého stupně při posuzování včasnosti podání opravného prostředku neřídil závaznou judikaturou Ústavního soudu a zasáhl jednak do ústavně zaručeného práva dovolatele na spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod) a v tom rámci do práva na obhajobu, ale také do práva na přístup k soudu (čl. 36 odst. 2 Listiny základních práv a svobod), ačkoli toto právo vyžaduje, aby měl ten, komu svědčí právo podat opravný prostředek, nejen právem garantovanou, ale také praktickou možnost napadnout akt, který zasahuje do jeho práv (rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 4. 12. 1995, Bellet proti Francii, č. [23805/94](#)). S ohledem na to Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil. Poté ve věci podle § 265m odst. 1 tr. ř. rozhodl sám tak, že stížnost dovolatele zamítl podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. jako nedůvodnou.

48. Nejvyšší soud se souhlasem dovolatele a státního zástupce činného u Nejvyššího státního zastupitelství rozhodl podle § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř. v neveřejném zasedání.